Brecht úr Gyergyóban, avagy szemelvények a színházi kollokviumból

A Nemzetiségi Színházi Kollokviumot Gyergyószentmiklóson szervezi kétévente a Figura Stúdió Színház. A mostoha körülmények ellenére (nem csak a gyergyói színháznak egyre sanyarúbb a helyzete) a tíznapos fesztiválon felsorakoznak a romániai kisebbségi színházak, továbbá egy külföldi kisebbségi társulatot is meghívtak. Az idei kollokvium egyik előadását Udvarhelyen tartották, egy másikat Csíkszeredában.

Kisvárosi lét – hiteles környezetben

A Tomcsa Sándor Színház Székelyudvarhelyen, a saját színházában adta elő Hatházi András drámáját, *Kovács János meghal* címmel; Zakariás Zalán állította színpadra. A halálhoz vezető út és a halál bürokráciája – talán így lehetne összefoglalni az előadást. Amikor a pénz nem segít, mert már nincs mit tenni, de az orvos azért elfogadja. A temetés, a szertartás ára. A halott fiának önmarcangolása, a tehetetlenség a megnyugvás lehetetlensége. Érdekes a díszlet – Kovács János egy oszlop tetején ül, azután megy le, miután meghal. Nem nézi tovább a vergődő, vitatkozó családot, a lelkiismeret-furdalta fiát. Itt vége is le(het)ne az előadásnak, de nem, még következik pár jelenet. Rám nem hatott eléggé a játék, zavartak az üresjáratok, a fölösleges kellékek, a túlbeszélt jelenetek.

Régóta szeretném megnézni a Figura Stúdió Színház *Három nővérét.* Boros Kinga kritikus, egyetemi oktató írta a *Színház.net*-en: „Sehol máshol nem fog tudni így megszólalni az előadás, ilyen hitelesen, mint Gyergyóban. Ami itt igazság, az egy vendégjátékon póz lesz. És mégis oly rokonszenves nekem a bátorság, amellyel az alkotók elfordulnak az (erdélyi, budapesti, bukaresti, európai) feltételezett szakmai elvárásoktól, és csinálnak egy minden értelemben gyergyói előadást. Ez a *Három nővér* nem attól »helyspecifikus«, hogy belakja a művház architektúráját, hanem attól, hogy ebből a városból fakad fel. Kár, hogy »Moszkvából« ez sem látszik.” S valóban, hol értenék jobban azt az elvágyódást a nagyvárosba, mint itt, ahol a vasútállomás nagyon messze van, ahol mindig hideg van, amit a negyedik felvonásban, a színház belső udvarán meg is tapasztalunk. Minden felvonás más-más helyszínen játszódik, bejárjuk a Prozorovokkal és vendégeikkel az egész épületet. A nejlonba csomagolt bútorok, az apa gondosan beburkolt szobra adja a reményt a szabadulásra ebből az unalmas, poros, lepukkant kis településről. Nem véletlenül érkeznek a szereplők kintről az előcsarnokba, ahol az első felvonás játszódik. A szerelem lehetne Moszkva, a szabadulás (a második felvonásban, a stúdióteremben az orosz főváros épületei a havas „városban”), de ez is beteljesületlen marad, a szerelem is, a körülmények okán csak vágyakozás, akár a költözés. A nagyszínpadon olvadozik a ház a tűzvészben, a negyedik felvonásban a mikroportos, napszemüveges szereplők mintha lemondtak volna önmagukról, vágyaikról. Beletörődtek, hogy a sorsuk ez a kisváros. Albu István rendező előadásában a változtatás, a válto-

zás lehetetlen. A kisváros, az unalom, a mozdulatlanság beszippant, és nem enged. Boros Kinga szerint Albu gyergyói előadást rendezett. Szerintem erdélyi kisvárosit. A szerencsésebbeknek van színházuk. A többinek még az sincs.

Kamaszokról és férfiakról

A Kolozsvári Állami Magyar Színház projekt-előadást hozott a Kollokviumra. A *Concord Floral* a Digital Natives (Digitális bennszülöttek) nemzetközi projekt része, amely a kamaszok digitális szokásaira összpontosít. Azt szeretné a nagyközönség elé tárni, hogy túldigitalizált világunkban tudatosabban kellene használnunk a digitális technológiákat, hogy elkerüljük a veszélyeiket, de kihasználjuk az általuk nyújtott előnyöket. Az Európai Színházi Unió (UTE) által kezdeményezett projektben öt ország öt városának a színháza vesz részt, közöttük a kolozsvári.

A Concord Floral egy elhagyatott üvegház a város szélén, egy mezőn. Kamaszok járnak ide bulizni, kalandot keresni, kicsit elmenekülni az otthon biztonságából. Sinkó Ferenc tizenévesek szerepeltetésével állította színpadra a kanadai Jordan Tannahill színművét. Ritka tehetséges fiatalokat válogatott a nem könnyű szöveghez. Vizuális és hanghatások között élik (színpadi) életüket a – bocsánat a szóért – gyerekek, akik a biztonságból menekülnek a kalandba, s teremtik meg a sokszor kegyetlen kamaszvilágot. Nem felnőttek és nem gyerekek, bizonytalanok önmagukban, keresik a közösség biztonságát, nehezen élik meg a magányt. S ha lebontják a Concord Floralt, akkor oda a kamaszkor helyszíne, oda a kalandok, kezdődik a felnőttkor. Mást jelent nekem ez az előadás, mint a fiataloknak, akik alig kecmeregtek ki a kamaszkorból. Olvasom a kollokvium blogján, hogy az előadás felnőtt gondolkodással készült, de a kamaszok nem csak ilyenek, a „kamasz nem egy külön faj, ami megfejtésre vár. Ember ő is. Csak fiatal." Persze, igaza van Máthé Barbarának, a blog írójának, de ismerjük el, vannak korspecifikus problémák, és bizony az Iphone státusszimbólum egy-egy csoportban. És a kiközösítés sem ritka. Szóval jó előadás ez, ha lehet rajta vitatkozni.

Kisvárda után októberben Gyergyóban is játszotta a sepsiszentgyörgyi társulat a Samet

Úgy látszott ezen a fesztiválon, hogy Brecht úr szelleme bejárja az erdélyi magyar színházakat. Az eltartás, az elidegenítés formanyelvét választotta Bocsárdi László rendező a *Sam, avagy felkészülés a családi életre* című előadáshoz. Maria Wojtyszko lengyel kortárs drámaíró(nő) 27, címmel ellátott jelenetre osztotta a darabját, amely enyhén szólva sötét képet fest a családról, iskoláról, vallásról, egy kamasz fiú szemszögéből. Sam lengyelül azt jelenti, egyedül. Samuelnek ugyanis egyedül kell szembenéznie minden problémával, ráadásul a szülei elválnak. Oda még az a minimális biztonság is, amit az állandóan veszekedő szülei nyújtottak. A hörcsög az egyetlen barátja, akivel őszintén beszélgethet, de ez sincs teljesen rendben, ugyanis a kedves állatka

skizofrén. Két személyisége van neki. Szellemes a hörcsögök jelmeze, mindkettőn a jin és jang, csak éppen az egyiken fordítva. A díszlet egy fényképezőgép optikája, amely hol nagyít, hol eltávolít, azaz hol a színpad előterében, hol a mélyében zajlik a játék. Ez az előadás ugyanis groteszk, teátrális, harsány, szellemes. Görbe tükre egy értékrendjét vesztett világnak. A lengyelnek, a magyarnak, a románnak, mindegyiknek itt, a volt szocialista országokban, ahová a nyugati értékek és értéktelenségek szűrés nélkül ömlöttek és ömlenek be számtalan csatornán. A kamaszok, a fiatalok irány nélkül, egyedül bolyonganak az életben, néha társaiktól elszigetelten vagy kiközösítve, kapaszkodók nélkül. A család szétszakad, vagy látszatokba rejtőzik, a vallás képmutatás, az iskola nem tud és nem is akar kellőképpen, empátiával figyelni ezekre a gyerekekre. Sam osztálytársába, a szerelembe kapaszkodik, a kamaszlányba, akinek számos testvére van, szülei nem beszélnek egymással, magányos ő is, és még egy hörcsögje sincs. Nem a felnőtteken múlik, hogy a gyerekek túlélik a válásokat, újraházasodásokat általuk nem szeretett emberekkel, hogy nem lesznek csavargók, nem nyúlnak droghoz, alkoholhoz. Wojtyszko drámája társadalmi tükör, Bocsárdi előadása görbe tükör, sok humorral, nagyszerű zenével, gegekkel, remekül előadott dalokkal.

A Tamási Áron Színház és a Marosvásárhelyi Művészeti Egyetem közös produkciója a *Sam, avagy felkészülés a családi életre.* De amint a színpadon is telik az idő, változnak a helyzetek, az életben is ez történik. A bemutató, azaz a vizsgaelőadás óta a szereplők kicserélődtek, az egyetemistáktól a szerepeket átvették a sepsiszentgyörgyi színház művészei, két fiatalt pedig alkalmazott a teátrum. Nem tudom, milyen lehetett az előadás a korábbi szereposztással, de amit a Kollokviumom láttam, biztosan áll a lábán.

Lift – boys will be boys (magyarul: a fiúk fiúk maradnak) – mozgásszínházi előadás három liftbe szorult férfira és filmzenékre – lehetne a sepsiszentgyörgyi M Stúdió produkciójának beharangozója. Az előadás a nézők fejében játszódik, a szereplőkben is különböző gondolatok fogalmazódnak meg – hangzott el az előadás utáni szakmai beszélgetésen. Akkor elmondom, mi játszódott az én fejemben. A három színész három különböző személyiség (ez dicséret), öltönyükből ítélve üzletemberek vagy hivatalnokok. Mindegy. Beszorulnak a liftbe. Ott állnak, ha jól emlékszem, a kétszer kettős térben (a díszlet egy fehér szőnyeg, a teret fények határolják). Nem ismerik egymást. Utálják az összezártságot a szűk helyen, talán pánikba is esnek. Filmekre gondolnak, és arra, mit tennének a másikkal, ha éppen ők lennének a terminátor. Vagy más verekedős hős. A fejükben agresszívak, de játékosak is. Nem gondolják komolyan a verekedést, a versengést, csak

Az M Stúdió mozgásszínházi előadása a Lift

szórakoznának kicsit. Aztán vélhetően elindul a lift, mert a fiúk megigazítják az öltönyüket és szépen állnak tovább. Az aláfestő zene a *Terminátor* és hasonló filmek zenéjéből készült.

Mennyről és pokolról függőlegesen

Izgalmas, jelenkori kérdéseket megfogalmazó, hatásos előadás *A patkányok.* Gerhart Hauptmann drámáját Zsótér Sándor állította színpadra a Marosvásárhelyi Nemzeti Színház Tompa Miklós Társulatának művészeivel.

A dráma két síkon fut: John, a pallér felesége, egy gyermektelen proli asszony, aki nem mellékesen a lecsúszott színigazgató egy lepusztult bérházban levő díszlet- és jelmeztárában/kölcsönzőjében takarít, megveszi és a magáénak vallja egy megesett lengyel lány csecsemőjét, majd amikor kiderül a csalás, öngyilkos lesz. A másik szál Hassenreuter, az egykori színidirektor és családja életét követi, bemutatva az ügyeskedését, hogy ismét állami intézmény élére kerülhessen, miközben színházi ismereteket oktat tehetségtelen fiatalembereknek. A családi drámával egyidejűleg színházesztétikai elvek ütköznek. A szerző a naturalizmust megtestesítő művében a nyomorúság egész tárházát mutatja meg.

A rendező a darabban számtalan jelentésréteg, értelmezési lehetőség közül kettőt erősít fel: a bibliai utalásokat és a színházit, mintegy összekapcsolva a kettőt. Az előadás kulcsa elsősorban a függőleges díszlet: egy barokk templom mennyezete kétoldalt a pokollal, középen a mennyel. Utóbbi felemelkedik, amikor betolják a színpadra a John család házát, benne a jászollal. Nem mennyország az életük. A mennyország a díszlet- és jelmezraktárban van, igaz, a szereplők innen is a „pokolban" alkotnak élőképeket.

Zsótér bravúrja, ahogy a naturalista művet az elidegenítő színház nyelvén szólaltatja meg, némi szürrealizmussal fűszerezve. A színészek szinte eszköztelenül játszanak, kifelé beszélnek, mégis tiszták a viszonyrendszerek. Vicces a színházesztétikai vita konklúziója: aki megújítani akar, de semmit sem csinál a színházban, az a dramaturg. Ellenben amikor az egyik szereplő a politikai és társadalmi helyzetről, a szabadságról értekezik, a hideg futkározik a hátamon, annyira tükrözi azt, amiben élünk. Az előadás vége a képmutatásról, a keresztényi szeretetről, a mi világunkról szól. Mert mialatt esztétikáról vitázunk, mialatt a templomokban élőképekbe merevedünk, körülöttünk tragédiák történnek. Időben kellene észrevenni, hogy a szeretet, az emberség menthet meg a „pokoltól".

Zsidók és szászok – megmaradás

Szólni kell az előadások utáni közönségtalálkozókról is, nemcsak azért, mert néhányszor hivatkozni fogok ezekre, hanem azért is, mert Boros Kinga kritikus, egyetemi oktató érdekesen, hozzáértéssel és különleges érzékenységgel vezette a beszélgetéseket.

A bukaresti Állami Zsidó Színház az utóbbi időben nem igazán kényeztetett el minket az előadásaival. A *Jiddis*? című produkciót megelőzte a híre: különleges, jó előadás. Maradjunk a különlegesnél. A revüszerű produkcióban volt számos jól sikerült, szellemesen előadott jelenet, de voltak unalmas pillanatok is. Peca Ştefan író és Andreea Vălean dramaturg-rendező sokat akart markolni, de keveset fogott. Az előadásnak ugyanis kettős tematikája van: a romániai zsidó színház története és a jiddis mint a színház nyelve. A jelenetekből komponált előadás végigvezet a színház történetén a múlt századtól napjainkig, megidézve a jeles zsidó, jiddis és román nyelven alkotó

személyiségeket, valamint a román irodalom nagyjait (Eminescu, Arghezi), akik antiszemita cikkekben írtak a színházról. A másik téma a nyelv: a fiatal alkotók úgy vélik, a jiddist nem érti a közönség, de a színészek többsége sem beszéli. Csakhogy – és ezt az alkotók megerősítették a közönségtalálkozón – a színházat a bukaresti önkormányzat finanszírozza, mint kisebbségi intézményt, és a törvényre hivatkozva előírja, hogy a bemutatók közel felét jiddisül kell játszani. A fiatalok úgy vélik, ezeket is le kellene fordítani románra, hogy a közönség ne legyen kénytelen olvasni a szöveg fordítását. Továbbá azt is szeretnék, hogy korszerű előadásokat állítsanak színpadra. A beszélgetésen elhangzott, a színház igazgatója, Maia Morgenstern igyekszik megfelelni a finanszírozó elvárásainak, s egyre több izgalmas, kortárs színházi nyelven megfogalmazott előadást mutatnak be. A gond, hogy a társulat egy része is a hagyományos színház mellett tör lándzsát.

Elise Wilk sztárszerző Romániában, számos darabját mutatták be, díjazták. A marosvásárhelyi Yorick Stúdió felkérésére írta az *Eltűntek* (Dispariţii) című drámát, Albert Mária fordította magyarra. Sebestyén Aba színész, rendező, a Yorick vezetője elmondta, tudatosan keres női szerzőket, és örül, ha egy darab ősbemutatója a független színházhoz kötődik. A szerző szintén a beszélgetésen ismerte el, hogy e felkérés nyomán kezdett foglalkozni családja történetével, valamint a romániai szászokkal.

Jelenet a Jiddis? című, inkább különleges, mintsem jó előadásból

Az *Eltűntek* egy erdélyi szász család négy nemzedékén keresztül mutatja be az ország történelmének kulcseseményeit: 1944–1945: a németeket szovjet munkatáborokba hurcolták, 1989–1990: a forradalom nyomán tömegesen vándoroltak ki a szászok, 2007: az ország csatlakozott az Európai Unióhoz. Egy-egy már halott vagy meg nem születtett családtag monológja hangzik el, és jelenetek a család életéből. Eltartva, szinte érzelemmentesen, az elidegenítő színház nyelvén. A dráma bennem, a nézőben történik. A szöveg poétikus, az előadás megrázó és kegyetlen. Talán a szenvedélymentessége teszi megrázóvá. Az előadás, a színészi játék elindított gondolatokat dermeszt meg. Marhavagonokban szállítanak embereket egy évvel azután, hogy ezek a vagonok más embereket a halálba vittek. A tárborból túl későn érkező szerelmes levél, később az állandó rettegés a retorziótól, amiért az egyik családtag megszökött. A hideg, a sorban állás, a külföldi csomagok, az állandó félelem előli menekülés. Az itthon maradás, a konok ragaszkodás a szülőföldhöz. Majd a szabadságban a szembesülés a valósággal: a külföldre szakadtak otthontalansága, a halál idegenben, az udvarló besúgói volta. Aki mindent végigél, az öreg nagynéni, ő az utolsó, aki mindent tud a családról, de meghal. A fiatalok, az X és Y generáció eladja a házat, a múlt bezáródik.

A nagyszerű, saját tengelye körül forgó kockadíszletben ott a vasfüggöny, az otthon és a bezártság, a rettegés és a boldogságfoszlányok.

A múlt és a jelen, de a jövő már kiköltözik, ő már nem találkozik a fekete farkassal, a halállal. A szereplők, kilépve a kockából, a színen foglalnak helyet, várják a jeleneteiket. Sebestyén Aba az eltartással, a figyelmeztetéssel, hogy színház, amit látunk, egy nagyon őszinte, tiszta előadást állított színpadra. Cári Tibor zenéje a produkció szerves részeként érzelmeket, hangulatokat közvetít, erősít, hangsúlyoz jeleneteket, szövegrészeket.

Melegnek lenni Erdélyben, roma nőnek Romániában

Megszoktuk, hogy Székely Csaba fontos és kényes témákat dolgoz fel. Tabukat dönt, igyekszik megmutatni a kisebbségi lét színét és fonákját, leginkább utóbbit. S teszi ezt sok humorral, szeretettel, empátiával az elfogadók és elutasítók iránt egyaránt. Székely nem ítélkezik, ahogy az *Öröm és boldogság* rendezője, Ándi Gherghe sem tör pálcát senki fölött. A marosvásárhelyi 3G Színház megmutat egy jelenséget, melyről az erdélyi magyar társadalomban nem illik beszélni: a homoszexualitást. Ezt vagy letagadjuk – jobb esetben viccesnek, rosszabb esetben elítélendőnek tartjuk –, vagy a melegeket perverznek, abnormálisnak nevezzük, örülünk, ha akad, aki szétveri a menetüket, és hangosan féltjük tőlük a hagyományos családmodellt. Igazából semmi bajunk nem lenne velük, ha semmiben sem különböznének tőlünk. Mert kisebbségi lét ide vagy oda, a másságot nem szeretjük. Az

Bogdan Georgescu rendezése, a Sexodrom az egyetlen romániai roma színház produkciója

előadás után sok szó esett a megkülönböztetésekről, az atrocitásokról, melyek az LMBTQ közösség tagjait érik Romániában, Erdélyben.

Az *Öröm és boldogság* a groteszkre és a szürreálisra épül, mégsem nélkülözi az érzelmeket, sőt. Az elején egy pártás menyecske beszél a homoszexuálisokról mint az emberhez legközelebbi fajról. Szóval hasonlít, de nem ember. Klipszerű képekben villannak fel városi és falusi sorsok, melegek és leszbikusok, akik felvállalják vagy sem nemi identitásukat. S a heteroszexuálisok, a „normálisak", akik buziznak keményen, felsőbbrendűségük teljes tudatában. S akkor ez a kemény, hetero, fehér, erdélyi magyar férfi megtudja, hogy a fia meleg. Ráadásul ezt vállalja országvilág előtt. Az apa dühe agresszióba csap át… na, ezt a fordulatot sem árulom el, amint azt sem, ami a falusi macsóval történik. Az emberi mozzanatok adott pillanatban összeérnek, a kirakós darabjai összeállnak és képet alkotnak: azokról, akik vállalják nemi identitásukat és mernek boldog lenni az őket megvető, lenéző társadalomban, illetve azokról, akik őrzik titkukat. Számos tragédia oka a társadalmi megítélés, elutasítás. Az előadás keserű humora, a groteszk játék, a teatralitás a végén megrázóan szép pillanatba fordul. Őszinte, jól megkomponált előadás az *Öröm és boldogság*.

Az immár nemzetközi ismertségnek és elismertségnek örvendő bukaresti Giuvlipen Színházi Társulat az egyetlen romániai roma színház. A

Mihaela Drăgan színésznő alapította trupp előadásai a romák és elsősorban a roma nők, valamint a roma LMBTQ közösség drámai helyzetére reflektálnak. A szegényekére, akiket kizsákmányolnak, nap mint nap megaláznak, kiközösítenek, azért is, mert romák, és azért is, mert más a nemi identitásuk. Utóbbiakat saját közösségük, számos esetben a családjuk is kiközösíti.

A *Sexodrom* című előadást Bogdan Georgescu állította színpadra, szuggesztív zenével. Dalban, rapben, prózában hangzanak el személyes, mélyen megrázó történetek. Három hivatásos színésznő, egy középiskolás, több éve iskolaszínházi tag, egy transzvesztita színész, valamint egy transzszexuális szereplő lép színpadra. Egy mondókával kiszámolják, ki az első mesélő, aztán bárki a résztvevők közül leállíthatja, a játék nevét mondva, és elmondhatja a maga történetét; addig beszélhet, még le nem állítja egy másik játékos.

E játék szabályai szerint váltják egymást a színpad előterében levő apró, kerek, piros dobogón a szereplők. Az események, amelyekről beszélnek, velük estek meg, vagy ismerőseikkel. A megaláztatásról, bántalmazásról, kirekesztésről, nemi erőszakról szóló, megrázó történetekből maguk a szereplők írtak monológokat, illetve párbeszédeket.

Az előadás sikoly, a figyelemfelkeltés szándékával készült, mint a Giuvlipen minden előadása. A társulatnak nincs székhelye, azaz színházként szolgáló épülete. Ott próbálnak, ahol befogadják őket, ott játszanak, ahová meghívják az előadásukat. Járják az országot és a világot, már az Egyesült Államokba is eljutottak. A beszélgetésen nem árulták el, hogy az előadott történetek közül melyik szól róluk, azt viszont elmondták: az ország törvényei is megkülönböztetők, és ezt súlyosbítja az, hogy teljes mértékben kiszolgáltatottak a hivatalokban, elöljáróságokon, hatóságoknál dolgozóknak.

Színház a filmben

Az Újvidéki Színház (Szerbia) volt a Kollokvium külföldi vendége. A vajdasági társulat *Álmodozók* című előadásának alapja a nemrég elhunyt filmrendező, Bernardo Bertolucci azonos című mesterműve. A produkció szövegkönyvét az előadás rendezője, Lénárd Róbert írta Gilbert Adair története nyomán, felhasználva Bertolt Brecht, Bruce LaBruce, Noam Chomsky, Gilles Deleuze, Félix Guattari, Ulrike Meinhof, a Láthatatlan Bizottság írásait és más dokumentumokat. Vélhetően ezek az 1968-as párizsi diákmegmozdulásra vonatkoztak, hiszen erről is szól Bertolucci mozija. Lénárd előadásának alcíme: egy forradalom fantazmagóriája. Az újvidékiek kérdéseket tesznek fel szerelemről, lázadásról, forradalomról, filmről, de elsősorban a színházról. Önreflexív előadás a színház társadalmi szerepéről. Ezen belül fogalmazódnak meg további kérdések. Kemény, provokatív elő-

Az újvidéki Álmodozókat Lénárd Róbert rendezte. Kérdések szerelemről, forradalomról, színházról

adás, de nem szünteti meg a színpad és a nézőtér közötti távolságot, nem vállalja az interaktivitást. Tegyük hozzá: jól teszi, mert a nézők cselekvő részvétele megbonthatta volna a produkció feszességét.

Az előadás utáni beszélgetésből kiderült, hogy az alkotók sem tudják minden felvetett kérdésre a választ, céljuk maga a kérdésfelvetés volt. Vita alakult ki, lehet-e 2019-ben forradalom, vagy a fiatalok a közösségi hálókon élik ki lázadásaikat? Hogyan viszonyulunk a szexualitáshoz? Hogyan viszonyulunk a színházhoz, a színház a nézőhöz? Ami nekem hiányzott: egy „láthatóbb" kulcs az előadáshoz azok számára, akik semmit nem tudnak a filmrendezőről, az *Álmodozók* című filmjéről, illetve a '68-as párizsi eseményekről. A néhány vetített anyag szerintem kevés volt ehhez.

Estebéd és egyebek

A *Palimadár á lá carte* című, vacsorával egybekötött előadás a színlap szerint „a Magaskonyhaművészet produkciója a Marosvásárhelyi Nemzeti Színház közreműködésével". Szóval elmentem a K&K Bistróba (tudom, ez nem a reklám helye, de ez az étterem megérdemli, hogy leírjuk a nevét!), ahol már várt rám az előétel, én meg az előadásra. Hamar rájöttem, hogy amit előadnak a művészeti egyetemisták, nem más, mint Francis Veber bulvárkomédiája, a *Balfácánt vacsorára!* Készültem részt venni a játékban, de nem vonták be a nézőket, mi csak vacsoráztunk. Addig az előadás szünetelt. Aztán megtudtam, ez nem is színház, hanem az előadás jeleneteivel szórakoztatják az étkezőket. Két fogás között kevés micsoda, mert nem színház. Hát, legyünk őszinték: valóban nem. Aztán azt is megtudtam, hogy Deli Zsófia rendezőnek ez a vizsgaelőadása. Bocsánat a gonoszkodásért, de a látottak alapján pótvizsgára küldeném. Mondjak valami jót is: finom volt a vacsora. Pedig nem a vendéglő vizsgázott.

A kollokvium programjában számos kiegészítő rendezvény szerepelt, a többi között olvasószínházi előadások, könyvbemutatók, szakmai gyakorlatok. Albu István színigazgató a kollokvium hetére beszédgyakorlati oktatást szervezett a Figura Stúdió Színház színészeinek Nagy Orsolya budapesti logopédus irányításával. Dézsi Szilárd volt az olvasószínházi előadások rendezője és mindenese. A kolozsvári főiskolások felolvasták Visky András *Pornó* című drámáját, Székely Csaba *10* című színművét, amely a budapesti Radnóti Színház előadásában elnyerte a legtöbb kritikusi díjat, valamint Matei Vişniec *Madox: Három éjszaka* című színművét.

Simon Judit